

■ ■ ■ Finansdepartementet og sentraladministrasjonen har vært bremseklossen i norsk miljøpolitikk i flere tiår, forsvarere av det bestående – av hensyn til «økonomien». Selv økonomenes favorittiltak, miljøavgifter, møtte veggen der, skriver professor **Kristin Asdal**.

Klimasakens forvaltning

INNLEGG Klima

Å stå prinsippfast på sine (om enn skiftende) rasjonelle og korrekte løsninger i miljøpolitikken, er økonomers varemerke. De siste ukens debatt i Dagens Næringsliv gir nye eksempler på det.

Det er vesentlig å diskutere hva som er mest rasjonelt å gjøre. Men det er også viktig å reflektere over hvordan politikk utformes i praksis, og hvordan prinsipper inngår i en miljøpolitisk helhet.

Norge har en sterk stat med sterke planleggingstradisjoner. Det har skapt evner til å se en nasjonal økonomi i sammenheng, noe som på veldig mange måter er positivt. Problemet er at gjennom disse planleggings-tradisjonene underordnes miljøhensyn generelt, klimahensyn spesielt.

Det kan illustreres ved sentraladministrasjonens tilnærming til forsøk på å endre den økonomiske politikken i mer miljøvennlig retning i etterkant av Brundtland-rapporten (1987). I den perioden tok aktører som økonomer i Statistisk sentralbyrå kraftig til orde for å introdusere miljøavgifter. Miljøavgifter hadde vært økonomers prinsipp nummer én i miljøpolitikken siden slutten av 1960-tallet. Men selv om det var enighet både i og om prinsippet, og både i og utenfor sentraladministrasjonen, var avgifter ikke blitt støttet i praksis. Medier, som Dagens Næringsliv på lederplass, var sikre på at nå ville de komme.

Internt i sentraladministrasjonen så virkeligheten annerledes ut. Der byrået etablerte harmoni mellom miljøutvikling og økonomisk utvikling, ble det her formulert en konflikt: Det het at dersom det ble introdusert miljøavgifter, kunne det medføre redusert økonomisk vekst i Norge og gi konsekvenser i form av økt prisstigning og svekket konkurransevne.

Både industrien og transportsektoren ble forstått som dårlige miljøskatteobjekter.

Samme advarsel kom opp under arbeidet med Langtidsprogrammet (1990–1993). Internt i sentraladministrasjonen ble det derfor ikke lagt opp til noen omlegging av økonomien i miljøvennlig retning. Det var farene ved omlegging man var opptatt av. Anbefalingen fra Finansdepar-

■ BREMS? Finansdepartementet har vært bremseklossen i miljøpolitikken tidligere, for eksempel da Sigbjørn Johnsen var finansminister i 1994. Nå sitter han i samme stolen – fortsatt med bremsene på? Foto: Helge Hansen, NTB Scanpix

KONSERVATIVT. Finansdepartementet framstår som konservativt i miljøsakene, skriver professor Kristin Asdal.

tementet var at bare en gradvis og langsiktig endring i avgiftspolitikken ville være mulig, hvis ikke ville konsekvensene bli uoversiktlige.

Eksemplene over viser hvordan sentraladministrasjonen, med Finansdepartementet som knutepunkt, tar mål av seg til å uforme politikk ut i fra hva som blir forstått som en helhets- eller fellesinteresse. Denne helhets- eller fellesinteressen er en bestemt forståelse av «økonomien».

Dermed blir det heller ikke så mye snakk om å utforme en politikk, som å bremse, forhindre eller begrense tiltak som ble sett som å være på kollisjonskurs med denne fellesinteressen: «økonomien».

På grunn av denne begrensende rollen framstår Finansdepartementet med sine planleggingsredskaper som konservativt i miljøsakene: En forsvarer av det bestående, ut i fra hensynet til den økonomiske fremtiden.

Men sterke planleggingstradisjoner forklarer ikke alt. Mot

ØKONOMER OG KLIMA

- Kjetil B. Alstadheim, DN: Klima-ortodoksi (DN 28. mars).
- Victor D. Norman, NHH: Må vi ha det vondt? (DN 31. mars).
- Gunnar Eskeland, NHH: Norge som klimaveiviser (DN 3. april).
- Kjetil B. Alstadheim: Økonomers drøm (DN 11. april).
- Karen Helene Ulltveit-Moe, UiO: Klimapinsler (DN 12. april).
- Michael Hoel, UiO: Kinkig klimaløsning (DN 14. april).
- Torstein Bye, SSB/UMB: Synker flaggskipet? (DN 17. april)

slutten av 1980-tallet var oljenæringen etablert som nasjonens viktigste inntektskilde. Den stadig mer betydningsfulle oljeøkonomien er en annen viktig forklaringsfaktor for at klimatilak internt i sentraladministrasjonen ikke uten videre ble støttet opp om.

Så tidlig som i 1988 advarte bekymrede røster i Finansdepartementet mot negative virkninger på norsk konkurransevne fra en internasjonal klimaavtale. Det ble antatt at en internasjonal avtale for å redusere CO₂-utslippene ville gi lavere oljepris. Det ville ramme norsk økonomi direkte. Norges Bank pekte på at en vellykket global ressursdisponering, det vil si en internasjonal miljøavtale, radikalt ville forandre lang-

tidsprogrammets forutsetninger for petroleumssektoren.

Slik ble det formulert en direkte konflikt mellom norsk oljeøkonomi og en vellykket klimapolitikk.

Det er på denne bakgrunnen vi må forstå den aktive politikktutforming i sentraladministrasjonen. Utfordringen besto i å innpasse en framtidig klimapolitikk med denne antatt helhets- eller fellesinteressen: den norske oljeøkonomien.

Oppmerksomheten ble rettet mot å etablere en internasjonal avtale som ville gi rom for å oppfylle Norges klimamål gjennom å finansiere tiltak i utlandet, såkalt harmonisering eller felles gjennomføring.

Som Olje- og energidepartementet formulerte det: Dette ville gjøre det mulig for Norge i betydelig grad å øke utslippene i tråd med egne komparative nasjonale produksjonsfortrinn. Disse produksjonsfortrinnene var oljen.

Strategien er blitt underbygget av økonomisk ekspertise og resonnementer som har gått bort fra nasjonale løsninger og mener dette også er den meste effektive måten å løse klimaproblemene på.

I mellomtiden har oljeøkonomien vokst, og forpliktende radikale internasjonale avtaler lar vente på seg.

Og her er vi fortsatt.

FLERE INNLEGG Side 38–39

Gjestekommentar

Uvær på sola

Ole Petter Ottersen

Innlegg

Vi må skjerme villaksen

Janne Sollie

Feil om rente fra økonomene

Steinar Mageli

Og hva med sykkelveier?

Ove Bengt Berg

Besyderlige ordførervalg

Jostein Mosnes

Besyderlige ordførervalg

Jostein Mosnes

Besyderlige ordførervalg

Jostein Mosnes

■ Kristin Asdal, professor, Senter for teknologi, innovasjon og kultur (TIK) ved Universitetet i Oslo

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn

(ca 750 ord). Underinnlegg/replikk:

Maks 1500 tegn (ca 250 ord).

Kort sagt: Maks 300 tegn (ca 50 ord).

Legg ved portrettfoto

■ Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær Varsom-plakaten.

■ Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt

stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere.

■ Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter.

■ Debattinnlegg honoreres ikke.

Debattansvarlig:

Vidar Ivarsen, tlf. 22 00 10 59 – 932 56 059 debatt@dn.no